

Paweł FIKTUS*

Kilka uwag odnośnie do języka pomocniczego w świetle ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

1. Wstęp

Mniejszości narodowe w dobie PRL-u były celowo niedostrzegane i marginalizowane przez władze państwowe¹. Po transformacji ustrojowej w 1989 r., w nowych realiach polityczno-ustrojowych zarówno ich potrzeby, jak i konieczność określenia ich pozycji zaczęły być coraz mocniej akcentowane w dyskursie polityczno-prawnym oraz w zachodzących zmianach w polskim systemie prawnym². Przykładowo już w 1990 r. ów-

---

* Katedra Doktryn Politycznych i Prawnych, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Uniwersytet Wrocławski, e-mail: pawelf_26@o2.pl.

¹ Na temat pozycji mniejszości narodowych w latach 1945–1989 zob. np. *Między ideologią a socjotechniką. Kwestia mniejszości narodowych w działalności władz komunistycznych – doświadczenie polskie i środkowoeuropejskie*, red. M. Semczyszyn, J. Syrnyk, Warszawa–Szczecin–Wrocław 2014 oraz podana tam literatura.

² Zob. np.: *Mniejszości narodowe i etniczne w procesach transformacji oraz integracji*, red. E. Michalik, H. Chałupczak, Lublin 2006; S. Dudra, B. Nitschke, *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce po II wojnie światowej: wybrane elementy polityki państwa*, Kraków 2010; *Mniejszości narodowe: problemy ustrojowo-prawne: materiały VII Konferencji historyków państwa i prawa, Łagów, 8–11 lipca 2004*, red. P. Jurek, Wrocław 2005; S. Senft, A. Trzcielińska-Polus, *Colloquium Opole 2006: mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, Niemczech i Republice Czeskiej – tożsamość i perspektywy w jednoczącej się Europie*, Opole 2007; *Materiały Rzecznika Praw Obywatelskich. Konferencja naukowa: Prawa mniejszości narodowych i etnicznych w praktyce*, Warszawa 2007; A. Wierzbicki, *Mniejszości i etniczne w Polsce. Status prawno – konstytucyjny*, [w:] *Porządek konstytucyjny w Polsce*, red. W. Jakubowski, T. Słomka, Warszawa 2008; G. Janusz, *Używanie w Polsce języka mniejszości narodowych w stosunkach urzędowych. Gwarancje*

czesna Rada Ministrów powołała Komisję do Spraw Mniejszości Narodowych, będącą jej organem opinio-doradczym³. Prawa mniejszości narodowych i etnicznych były z czasem coraz mocniej akcentowane w ustawach i rozporządzeniach, a także w aktach z zakresu prawa międzynarodowego regulujących stosunki pomiędzy Polską a innymi państwami. Przybliżenie i omówienie wszystkich aktów prawnych znacznie wykraczałoby poza zakres tematyczny niniejszej pracy, można zatem jedynie zaakcentować – co istotne – że Polska w 2001 r. stała się stroną międzynarodowej Konwencji Ramowej o Ochronie Mniejszości Narodowych sporządzonej w Strassburgu w dniu 1 lutego 1995 r.⁴

W ramach dostosowywania polskiego systemu prawnego do wymogów Unii Europejskiej wprowadzono do polskiego porządku prawnego w dniu 6 stycznia 2005 r. ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (dalej: u.o.m.n.i.e.)⁵. W art. 3 pkt 2 tejże ustawy wprowadzono definicję języka mniejszości, przez który należy rozumieć własny język mniejszości narodowej lub etnicznej. Do uznanych prawnie mniejszości narodowych w myśl art. 2 wskazanej powyżej ustawy zalicza się mniejszości: białoruską, czeską, litewską, niemiecką, ormiańską, rosyjską, słowacką, ukraińską oraz żydowską⁶. Natomiast do mniejszości etnicznych w myśl art. 2 pkt 4 zalicza się mniejszości etniczne: karaim-

---

prawne i ich realizacja, [w:] Pro scientia et disciplina. Księga jubileuszowa z okazji 50-lecia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS, red. H. Groszyk, J. Kostrubiec, M. Grochowski, Warszawa 2009, s. 89–106; G. Baranowska, *Uregulowania prawne dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce*, „Przegląd Zachodni” 2013, nr 3, s. 31–45.

³ Uchwała Rady Ministrów z dnia 7 września 1990 r. Nr 142 w sprawie powołania Komisji do Spraw Mniejszości Narodowych, do której zadań należało m.in.: opracowanie rządowego programu działań na rzecz mniejszości narodowych; udzielanie pomocy w koordynacji działań organów administracji państwowej oraz innych jednostek objętych programem rządowym, którego dotyczył poprzedni punkt; dokonywanie ocen oraz formułowanie propozycji w zakresie zapewnienia realizacji praw i potrzeb mniejszości narodowych i etnicznych; formułowanie ocen i wniosków w zakresie skuteczności przeciwdziałania zjawiskom naruszającym prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz inicjowanie działań zmierzających do zwalczania tych zjawisk; podejmowanie i wspieranie działań na rzecz popularyzacji w społeczeństwie polskim tematyki dotyczącej mniejszości narodowych i etnicznych oraz ich kultury, a także rozpatrywanie innych spraw zleconych przez Radę Ministrów i Prezesa Rady Ministrów w dziedzinie realizacji polityki wobec mniejszości narodowych i etnicznych.

⁴ Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209.

⁵ T.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 823.

⁶ Zgodnie ze wskazanym art. 2 ust. 1 mniejszość narodowa musi spełniać następujące warunki: jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej, w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją, dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji, ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę, jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat oraz utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

ską, łemkowską, romską oraz tatarską⁷. Celem niniejszego artykułu jest omówienie jednego z zagadnień, jakie zostało uregulowane u.o.m.n.i.e., a mianowicie języka pomocniczego, oraz przybliżenie zasad jego stosowania przed organami gminy. Należy przy tym zasygnalizować, że zarówno jego usankcjonowanie, jak i przyjęta przez ustawodawcę forma jego wprowadzenia na danym obszarze państwa wiąże się nie tylko z poszanowaniem praw mniejszości narodowej czy etnicznej, ale także z koniecznością usprawnienia działania administracji publicznej podstawowego stopnia⁸.

2. Próba zdefiniowania języka pomocniczego

Analizując przepisy u.o.m.n.i.e., należy wskazać, że ustawodawca użył pojęcia „języka pomocniczego”, ale w kontekście języka mniejszości narodowej lub etnicznej⁹. Mimo że pojęcie „język pomocniczy” nie zostało bezpośrednio zdefiniowane oraz w podanej ustawie brak jego definicji legalnej, to, jak słusznie uznał G. Łaszczyca, należy ono do grupy pojęć należących do języka prawnego¹⁰. Próbę zdefiniowania „języka pomocniczego” podjęła także A. Skóra, według której język pomocniczy to język

---

⁷ W stosunku do mniejszości etnicznej oraz zasad jej identyfikacji w art. 2 ust. 3 wprowadzono następujące warunki: jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej, w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją, dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji, ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę, jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat oraz (w przeciwieństwie do mniejszości narodowej) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie. Zob. również E. Czykwin, *Mniejszości narodowe i etniczne a samorząd (w świetle ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym)*, „Administracja Publiczna” 2010, nr 2 (16), s. 11 i n.

⁸ Odsyłam przy tym do uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 maja 1997 r., sygn. akt W 7/96 (publ. CBOSA), w uzasadnieniu której przytoczono szereg aktów prawnych z okresu II RP a także lat późniejszych, w których przewidziano możliwość stosowania języka pomocniczego. Zob. również P. Mostowik, W. Żukowski, *Geneza ustawodawstwa językowego w Polsce (wprowadzenie)*, [w:] *idem, Ustawa o języku polskim – komentarz*, Warszawa 2011, s. 9–22.

⁹ Na marginesie należy dodać, że u.o.m.n.i.e. zawiera również pojęcie „języka regionalnego”. W myśl art. 19 za język regionalny w rozumieniu ustawy, zgodnie z Europejską Kartą Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, uważa się język, który jest tradycyjnie używany na terytorium danego państwa przez jego obywateli, którzy stanowią grupę liczebnie mniejszą od reszty ludności tego państwa, oraz różni się od oficjalnego języka tego państwa; nie obejmuje to ani dialektów oficjalnego języka państwa, ani języków migrantów (ust. 1). Ponadto w myśl ust. 2 językiem regionalnym w rozumieniu ustawy jest język kaszubski, a także do języka regionalnego stosuje się przepisy dotyczące języka mniejszości.

¹⁰ G. Łaszczyca, *Akta sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, Warszawa 2014, publ. LEX/el.

„dodatkowy” i funkcjonujący w organach administracji „obok”, a nie „zamiast” języka urzędowego¹¹.

Niewątpliwie język pomocniczy można określić jako język posiłkowy wobec języka urzędowego (polskiego), który w stosunku do języka mniejszości jest pojęciem przedmiotowo węższym. Otóż, w przypadku języka mniejszości, w myśl art. 8 u.o.m.n.i.e., osoby należące do mniejszości mają w szczególności prawo do: swobodnego posługiwania się językiem mniejszości w życiu prywatnym i publicznie, rozpowszechniania i wymiany informacji w języku mniejszości, zamieszczania w języku mniejszości informacji o charakterze prywatnym oraz nauki języka mniejszości lub w języku mniejszości. Z kolei język pomocniczy odnosi się wyłącznie do jednego zagadnienia, a mianowicie kontaktów oraz postępowania administracyjnego prowadzonego na poziomie gminy. Ponadto należy aprobować przytoczyć tezę K. Kubaj, że „Polska nie zdecydowała się na dominację choćby jednego z języków mniejszościowych, lecz w ustalonym zakresie języki te są stosowane uzupełniająco wobec języka polskiego”¹².

3. Język pomocniczy a język urzędowy

Jak wynika z art. 9 ust. 1 u.o.m.n.i.e., istota języka pomocniczego polega na tym, że jest to język mniejszości używany obok języka urzędowego, którym zgodnie z art. 27 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹³ jest tylko język polski¹⁴. Ponadto wskazany przepis art. 27 jest uznany jako *lex specialis* wobec art. 35 Konstytucji¹⁵, gdyż „nie obejmuje sfery wyboru używania języka z instytucjami władzy publicznej”¹⁶.

Definicję języka urzędowego zawiera ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹⁷. Zgodnie z art. 4 tejże ustawy język polski jest

¹¹ A. Skóra, *Wniesienie podania w języku mniejszości narodowej do organu administracji publicznej*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, t. 14, s. 415.

¹² K. Kubaj, [w:] *Konstytucja RP – komentarz*, t. 1: art. 1–86, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 709.

¹³ Dz.U. z 1997 r. Nr 78., poz. 483 ze zm. Zob. P. Mostowik, W. Żukowski, *op. cit.*, s. 56–77; P. Czarnecki, *Ustawa o języku polskim – komentarz*, Warszawa 2014, s. 72–92.

¹⁴ Zob. szerzej: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – komentarz art. 1–29*, red. J. Trzciniński, M. Wiązek, Warszawa 2016, s. 638–646; K. Kubaj, *op. cit.*, s. 700–712.

¹⁵ W myśl art. 35 ust. 1 i 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury; mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzygnięciu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

¹⁶ P. Czarny, [w:] *Konstytucja RP – komentarz*, t. 1..., s. 898.

¹⁷ T.j.: Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 ze zm.

językiem urzędowym konstytucyjnych organów państwa, organów jednostek samorządu terytorialnego i podległych im instytucji w zakresie, w jakim wykonują zadania publiczne, terenowych organów administracji publicznej, instytucji powołanych do realizacji określonych zadań publicznych, organów, instytucji i urzędów podległych organom wymienionym w pkt 1 i pkt 3 tego przepisu, powołanych w celu realizacji zadań tych organów, a także zarówno organów państwowych osób prawnych w zakresie, w jakim wykonują zadania publiczne, jak i organów samorządu innego niż samorząd terytorialny oraz organów organizacji społecznych, zawodowych, spółdzielczych i innych podmiotów wykonujących zadania publiczne. Dopełnieniem wskazanego przepisu jest art. 5 ustawy o języku polskim stanowiący, że podmioty wykonujące zadania publiczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dokonują wszelkich czynności urzędowych oraz składają oświadczenia woli w języku polskim, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej (ust. 1). W myśl art. 5 ust. 2 ustawy o języku polskim przytoczona we wcześniejszym przepisie regulacja odnosi się również do oświadczeń, woli, podań i innych pism składanych organom, o których mowa w art. 4 ustawy o języku polskim.

Określając pozycję języka pomocniczego wobec języka urzędowego, można przyjąć tezę, że stanowi on niewątpliwie „autonomię językową” dla danej mniejszości. Oznacza to, że na płaszczyźnie gminy (w której istnieje możliwość stosowania języka pomocniczego) organy administracji publicznej nie mogą pozostawiać bez rozpoznania lub też odrzucać wszelkiej korespondencji kierowanej w języku mniejszości, której przysługują prawa stosowania języka pomocniczego. Orzecznictwo sądowe i sądownoadministracyjne, wypowiadające się na temat sytuacji, w jakiej do organu wpływa podanie lub wniosek sporządzony w języku innym aniżeli polski, przyjmuje dwa stanowiska. Pierwsze stanowi, że tego typu dokumenty nie mogą być uznane za sporządzone zgodnie z prawem i wskazuje, że niedopuszczalne jest posługiwanie się nimi w postępowaniu prowadzonym przez organy administracji publicznej¹⁸. Z kolei drugie stanowisko odnosi się do sytuacji, w jakiej organ otrzymał dokument sporządzony w języku innym niż język urzędowy – wówczas konieczne staje się jego przetłumaczenie¹⁹.

¹⁸ Wyrok NSA z dnia 6 września 2001 r., sygn. akt V SA 165/01 (publ. LEX nr 51270) – w tym orzeczeniu wskazano ponadto, że nieznanomość języka polskiego nie może być uznana za okoliczność usprawiedliwiającą uchybienie terminu; wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2006 r., sygn. akt V SA/Wa 1558/05 (publ. LEX nr 220903).

¹⁹ Wyrok NSA z dnia 9 lutego 2001 r. sygn. akt III SA 2339/99 (publ. LEX nr 50371). Niedopuszczalnym jest wówczas samodzielne tłumaczenie dokonane przez pracownika, czego przykładem może być stanowisko WSA w Warszawie z dnia 16 stycznia 2004 r., sygn. akt III SA 2719/02 (publ. LEX nr 103323), wyrok NSA z dnia 11 lipca 2001 r., sygn. akt V SA 3738/00 (publ. LEX nr 51274).

Obie przedstawione kwestie nie odnoszą się do stosowania języka pomocniczego. Oznacza to, że organ gminy, do którego została skierowana korespondencja sporządzona w języku pomocniczym, winien podjąć wobec niej stosowne działania przewidziane literą prawa, nie zasłaniając się przy tym koniecznością stosowania języka polskiego – będącego językiem urzędowym. Względnie, w sytuacji problematycznej, kiedy to nie jest w stanie samodzielnie zapoznać się z treścią korespondencji, może korzystać z pomocy wykwalifikowanego tłumacza (art. 69 § 2 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego – dalej: Kpa²⁰). Analizując kwestię wzajemnych relacji pomiędzy językiem urzędowym a językiem pomocniczym, należy wskazać, że w myśl art. 9 u.o.m.n.i.e. język pomocniczy może być stosowany obok języka urzędowego. Oznacza to, że pierwszeństwo ma język urzędowy (język polski), co powoduje, że prawna możliwość używania języka pomocniczego nie wyklucza stosowania języka urzędowego.

4. Urzędowy Rejestr Gmin

W myśl art. 9 ust. 2 u.o.m.n.i.e. język pomocniczy może być używany w gminie, w której liczba mieszkańców należących do mniejszości stanowi nie mniej niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy, a także jeśli dana gmina wpisana jest do Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy. Oznacza to, że brak wpisu podstawowej jednostki samorządu terytorialnego do Urzędowego Rejestru Gmin wyłącza możliwość stosowania języka pomocniczego. Wskazana powyżej liczba jest ustalana na podstawie wyników ostatniego spisu powszechnego.

Kolejną przesłanką odnoszącą się do możliwości wprowadzenia języka pomocniczego jest konieczność wpisu gminy do Urzędowego Rejestru Gmin. W myśl art. 10 ust. 1 u.o.m.n.i.e. wpisu do Urzędowego Rejestru dokonuje prowadzący Urzędowy Rejestr Gmin minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych na podstawie wniosku rady gminy.

Przepisy u.o.m.n.i.e. decydującą rolę odnośnie do wszczęcia procedury wpisu gminy do Urzędowego Rejestru Gmin przyznają radzie gminy, która podejmuje uchwałę o wprowadzeniu języka pomocniczego, a także może podjąć uchwałę w przedmiocie wykreślenia gminy z Urzędowego Rejestru Gmin (art. 10 ust. 6). Wskazany powyżej wniosek powinien zawierać w szczególności dane urzędowe dotyczące liczby mieszkańców gminy, w tym liczby mieszkańców należących do mniejszości, w której język ma być używany jako język pomocniczy, oraz uchwałę rady gminy

²⁰ T.j.: Dz.U. z 2017 r, poz. 1257 ze zm.

o wyrażeniu zgody na wprowadzenie języka pomocniczego wraz ze wskazaniem języka mniejszości, który ma być językiem pomocniczym. Z chwilą przedłożenia uchwały gminy dotyczącej wprowadzenia języka pomocniczego przepisy u.o.m.n.i.e. określają obligatoryjną odmowę wpisu gminy do Urzędowego Rejestru Gmin, w sytuacji kiedy odsetek mieszkańców przynależnych do mniejszości narodowej wynosi mniej niż 20% ogółu wszystkich mieszkańców. Na dzień 31 maja 2018 r. w Urzędowym Rejestrze Gmin były 33 gminy. Językiem pomocniczym w 22 gminach jest język niemiecki, w 5 – język kaszubski, w 5 – język białoruski, a w jednej gminie – język litewski.

W celu lepszej organizacji pracy podczas kontaktów z osobami posługującymi się językiem pomocniczym i ułatwienia realizacji przepisów u.o.m.n.i.e. w myśl jej art. 11 w gminie wpisanej do Urzędowego Rejestru pracownikom zatrudnionym w urzędzie gminy, w jednostkach pomocniczych gminy oraz w gminnych jednostkach i zakładach budżetowych może być przyznany dodatek z tytułu znajomości języka pomocniczego obowiązującego na terenie tej gminy. Zasady przyznawania dodatku oraz jego wysokość określają przepisy dotyczące zasad wynagradzania pracowników samorządowych. W tym przypadku znajomość języka pomocniczego musi być potwierdzona dyplomem, zaświadczeniem lub certyfikatem. Natomiast wszelkie koszty związane z wprowadzeniem oraz używaniem języka pomocniczego są, w świetle art. 15 ust. 1 u.o.m.n.i.e., pokrywane z budżetu gminy.

5. Zakres możliwości stosowania języka pomocniczego

Kolejną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę, jest zakres stosowania języka pomocniczego. Zgodnie z art. 9 ust. 1 u.o.m.n.i.e., język pomocniczy może być stosowany przed organami gminy, którymi – w myśl art. 11a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym²¹ – są rada gminy lub wójt (burmistrz, prezydent). Oznacza to, że język pomocniczy nie może być stosowany przed organami powiatu, województwa, a także administracją rządową. Język pomocniczy nie będzie stosowany także w przypadku czynności podejmowanych przed sądami, organami ścigania oraz w przypadku uzyskania danych znajdujących się w sądach wieczystoksięgowych, Krajowym Rejestrze Karnym, Krajowym Rejestrze Sądowym czy też w rejestrze zastawów. W tym punkcie należy wyjaśnić, że u.o.m.n.i.e. wyraźnie wskazuje na organy gminy, tak więc powstaje pytanie, czy język pomocniczy może być stosowany w relacjach z np. kie-

²¹ T.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1875.

rownikami gminnych jednostek organizacyjnych. Funkcjonujące na podstawie art. 9 ustawy o samorządzie gminny jednostki organizacyjne mają jedynie za zadanie wykonywanie określonych zadań gminy. Analogicznie prezentuje się sytuacja odnośnie do jednostek pomocniczych gminy, o których mowa w art. 5 ustawy o samorządzie gminnym (tj. sołectwa, dzielnice i osiedla).

O ile kwestia stosowania języka pomocniczego w sytuacji, o której mowa w art. 39 ustawy o samorządzie gminnym (tj. decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej wydaje wójt, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej), nie budzi żadnych problemów interpretacyjnych, o tyle problem wyłania się w przypadku ust. 2 wskazanego przepisu, w myśl którego wójt może upoważnić swoich zastępców lub innych pracowników urzędu gminy do wydawania decyzji administracyjnych w sprawach indywidualnych w jego imieniu. Ponadto, zgodnie z ust. 4, do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej rada gminy może upoważnić również organ wykonawczy jednostki pomocniczej oraz organy jednostek i podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Omawiając powyższą kwestię, należy również wskazać na treść art. 268a Kpa, zgodnie z którym organ administracji publicznej może upoważniać, w formie pisemnej, pracowników obsługujących ten organ do załatwiania spraw w jego imieniu w ustalonym zakresie, a w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, postanowień i zaświadczeń²². Wskazany przepis ma niewątpliwie szerszy zakres przedmiotowy aniżeli przytoczona powyżej regulacja z ustawy o samorządzie gminnym. Poprzez użycie zwrotu „załatwianie spraw” należy rozumieć np. wydawanie innych aktów administracyjnych (niż decyzja) lub też podejmowanie określonych czynności przez organ administracji publicznej.

O ile kwestia postanowień nie powinna budzić żadnych większych problemów z uwagi na fakt, że dotyczą one poszczególnych kwestii wynikających w toku postępowania, lecz nie rozstrzygają o istocie spraw (art. 123 § 1 Kpa), o tyle o wiele ciekawiej, z perspektywy stosowania je-

---

²² Jak uznał J. Borkowski: „występujące w przepisie sformułowane upoważnienie do «załatwiania spraw» odpowiada takiemu samemu określeniu występującemu w art. 104 § 1 Kpa” (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego – komentarz*, Warszawa 2009, s. 712). Ponadto, jak uznał NSA w wyroku z dnia 10 stycznia 2012 r., sygn. akt I OSK 1563/11 (publ. LEX nr 1107463), „przepis art. 268a Kpa reguluje tzw. przedstawicielstwo administracyjne, które służy dekoncentracji zadań realizowanych przez organ administracji publicznej. Upoważnienie, o którym mowa w tym przepisie, jest instrumentem dekoncentracji wewnętrznej. Udzielenie takiego upoważnienia jest czynnością o charakterze wewnętrznym. Nie powoduje ono utraty przez organ udzielający kompetencji do załatwienia sprawy, w szczególności do wydawania decyzji administracyjnych, gdyż podmiot upoważniony działa w tym zakresie w imieniu organu i na jego odpowiedzialność”.

zyka pomocniczego, prezentuje się kwestia zaświadczeń. Nie rozstrzygają one, jak to się dzieje w przypadku decyzji, o istocie sprawy, aczkolwiek stanowią urzędowe potwierdzenie w formie pisemnej obiektywnie istniejącego (aktualnie lub w przeszłości) stanu rzeczy (faktycznego lub prawnego), dokonane przez organ administracji publicznej (w znaczeniu ustrojowym lub funkcjonalnym) na żądanie zainteresowanej osoby, której interes oparty jest na prawie²³. Jednakże z uwagi na fakt, że język pomocniczy może być stosowany tylko na gruncie samorządu gminnego, należy uznać, że możliwość jego stosowania będzie odnosiła się także do uzyskania informacji pochodzących z ewidencji, rejestrów czy też zbioru danych należących do gminy. Z kolei odnosząc się do wcześniej poruszonej kwestii, a mianowicie stosowania języka pomocniczego przed organami gminy, należy uznać, że regulacja z u.o.m.n.i.e. dotyczy również osób i podmiotów działających z upoważnienia i w imieniu organu gminy.

5. Zakres czynności, przy realizacji których można posługiwać się językiem pomocniczym

Odrębną uwagę należy poświęcić kwestii, w jakich sytuacjach i przy jakich czynnościach podejmowanych przed organami gminy może być używany język pomocniczy. U.o.m.n.i.e. przewiduje w art. 9 trzy takie sytuacje: 1) zwracanie się do organów gminy w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej, 2) uzyskiwanie, na wyraźny wniosek, odpowiedzi także w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej oraz 3) wniesienie podania w języku pomocniczym. W przypadku kwestii trzeciej należy wskazać, że wniesienie podania w języku pomocniczym nie stanowi braku powodującego pozostawienie podania bez rozpoznania. W kwestii najważniejszej z podanych powyżej przesłanek – czyli dotyczącej wniesienia podania – zastosowanie w tym przypadku w pierwszej kolejności będą miały przepisy Kpa. Pod pojęciem podania, zgodnie z art. 63 § 1 Kpa, należy rozumieć m.in. żądanie, wyjaśnienie, odwołanie czy też zażalenie. W tym miejscu odsyłam do ustaleń dokonanych przez A. Skórę, która opierając się na orzecznictwie sądowym i dorobku doktryny, uznała, że są to wszelkiego rodzaju oświadczenia stron, z którymi podmioty te występują do organu administracji publicznej. Tak więc są to czynności podejmowane w celu wszczęcia postępowania i czynności podejmowane w trakcie prowadzonego już postępowania. Ponadto czyn-

²³ Zob. wyrok NSA z dnia 20 września 2013 r., sygn. akt II OSK 975/14 (publ. CBOSA); zob. również Z. Kmieciak, *Charakter prawny zaświadczenia a możliwość ustalania i weryfikacji jego treści*, „Państwo i Prawo” 2004, nr 10, s. 56.

ności te może wykonywać każdy inny podmiot niebędący stroną postępowania. Stosując regulację dotyczącą języka pomocniczego, należy wskazać, że nie może on być ograniczany jedynie do podmiotów uczestniczących wyłącznie jako strona w danym postępowaniu administracyjnym. W sytuacji, w której do organu gminy wystąpi osoba nieposiadająca przymiotu strony w toczącym się postępowaniu, organ udzielający jej odpowiedzi winien dokonać tego, stosując język pomocniczy²⁴. Ponadto zakres przedmiotowy podania będzie zakresem bardzo szerokim, ograniczonym co najwyżej celem, zakresem działania i zadaniami gminy. Nie wyklucza to możliwości żądania zastosowania tzw. trybów nadzwyczajnych (w tym przypadku prowadzonych w języku pomocniczym) przez organy gminy, takich jak wznowienie postępowania, wygaśnięcie, uchylenie lub zmiana decyzji (art. 145 oraz art. 162–163 Kpa). Należy wskazać na tezy autorstwa E. Kurzępy, według której możliwość wniesienia podania w języku pomocniczym „nie zawiera [...] postanowienia zezwalającego wyraźnie na wydanie decyzji lub postanowienia w tym języku. Stwierdzić należy, że rozstrzygnięcie tego problemu zależy od tego, jak postrzegany jest [art. 9 u.o.m.n.i.e. – P.F.] ust. 4 omawianego artykułu do ust. 3 [tej ustawy – P.F.], czy jako pewne *lex specialis* w odniesieniu do zasad z poprzedniego przepisu, czy jedynie jako jego doprecyzowanie, do którego nadal stosuje się zasady określone w ust. 3 [art. 9 u.o.m.n.i.e. – P.F.]. W przypadku określenia ust. 4 [cytowanego powyżej przepisu – P.F.] jako *lex specialis* należałoby odrzucić możliwość wydawania aktów o charakterze władczym w języku pomocniczym”²⁵.

Kolejna kwestia dotyczy możliwości „zwracania się” do organów gminy w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej, a także uzyskiwania odpowiedzi również w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej. Interpretacja sformułowania „zwracanie się” może przybrać bardzo różną postać. Może to być np.: zwrócenie się o wszczęcie postępowania czy też podjęcie przez organ czynności o charakterze materialno-technicznym. Z uwagi na to, że znaczenie pojęcia „zwracanie się” ma bardzo szeroki zakres i możliwa jest jego różnorodna interpretacja, należy uznać, że wszelka korespondencja i werbalne żądania kierowane do organów gminy mogą być dokonane w języku pomocniczym²⁶. W tym przy-

²⁴ Dokładniejszą analizę pojęcia „podanie” zob. np. w: A. Skóra, *op. cit.*, s. 417 i n.

²⁵ E. Kurzępa, *Sytuacja administracyjnoprawna mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, Toruń 2009, s. 416. E. Kurzępa w ostateczności przychyliła się do tezy, że organ ma odpowiedzieć w języku pomocniczym, a także wydać decyzję lub też postanowienie.

²⁶ W związku z wskazanymi przesłankami odsyłam do analizy dokonanej w opracowaniach: A. Skóra, *op. cit.*, s. 417 i n. oraz G. Łaszczyca, *op. cit.* W ocenie A. Skóry użycie pojęcia „odpowiedzi” jest zabiegiem nieprecyzyjnym, gdyż nie można ustalić, czy mamy do czynienia z sytuacją odnoszącą się do władczych czy też niewładczych czynności organu administracji publicznej.

padku, podobnie jak poprzednio, ich zakres przedmiotowy może być bardzo szeroki. Warto przy tym wskazać na treść art. 14 § 2 Kpa, stanowiącego, że sprawy mogą być załatwiane ustnie, gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie. Treść oraz istotne motywy takiego załatwienia powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji. Przepisy Kpa dopuszczają również możliwość wniesienia ustnie podania (art. 63 Kpa). Warto przy tym dodać, że niektóre czynności decyzyjne organów gminy nie muszą przybierać formy pisemnej. Dla przykładu można wskazać art. 109 § Kpa dopuszczający możliwość ustnego ogłoszenia decyzji stronom w sytuacji, o której mowa w art. 14 § 2 Kpa. Analogicznie sytuacja wygląda w przypadku postanowień (art. 125 § 2 Kpa).

Z kolei omawiając kwestię uzyskania odpowiedzi w języku pomocniczym, E. Kurzępa wskazała na użyty w art. 9 ust. 3 pkt 2 u.o.m.n.i.e. zwrot „także” w języku pomocniczym. W jej ocenie wskazany przepis być może „obliguje organ administracyjny do wydania tejże odpowiedzi zarówno w języku urzędowym, jak i pomocniczym”²⁷. Jednakże – co zostało powyżej już kilkakrotnie zasygnalizowane – możliwość stosowania języka pomocniczego odnosi się tylko do organów gminy.

W myśl art. 9 ust. 5 u.o.m.n.i.e. procedura odwoławcza odbywa się wyłącznie w języku urzędowym. Może to sugerować, że zakres przedmiotowy tego przepisu odnosić się będzie jedynie do sytuacji opisanej w art. 127 Kpa, czyli polegającej na ponownym rozpatrzeniu danej sprawy przez organ wyższego stopnia. Fakt, że art. 9 ust. 1 u.o.m.n.i.e. wyraźnie stanowi, że język pomocniczy używany może być jedynie przed organami gminy, wyłącza możliwość jego stosowania przed innymi organami (o czym była mowa wcześniej), tak więc „procedury odwoławczej” nie można ograniczyć jedynie do odwołania w rozumieniu art. 127 Kpa, lecz należy odnieść ją do całości postępowań prowadzonych przed organem wyższego stopnia. Za słuszne należy uznać stanowisko wspomnianej wcześniej A. Skóry, według której „wydaje się, że intencją ustawodawcy było nadanie pojęciu «procedura odwoławcza» szerszego znaczenia i – na gruncie u.o.m.n.i.e. – należy rozumieć go jako postępowanie przed orga-

---

nej. Natomiast G. Łaszczycza uznał, że „wydaje się, że sięgnięcie po określenie «odpowiedź» organu gminy miało na celu stworzenie uniwersalnego, pojemnego zakresu zróżnicowanych co do formy czynności organu, tak materialnych, jak procesowych, a w tej ostatniej grupie – zarówno władczych (w tym orzeczniczych), jak i niewładczych (informacyjnych). Przepis art. 9 ust. 3 u.o.m.n.i.e. nie uzasadnia różnicowania języka «odpowiedzi» w zależności od jej charakteru prawnego. Przyjąć trzeba, że zwrot «uzyskiwania [...] odpowiedzi także w języku pomocniczym» wskazuje na konieczność jej udzielenia tak w języku urzędowym, jak pomocniczym” – publ./LEX.

²⁷ E. Kurzępa, *op. cit.*, s. 85.

nem drugiej instancji”²⁸. Z tego względu uprawniony wydaje się wniosek, iż nakaz prowadzenia postępowania wyłącznie w języku polskim odnosi się także do postępowania uruchomionego wniesieniem zażalenia na postanowienie. Postępowanie zażaleniowe jest bowiem – podobnie jak postępowanie zainicjonowane wniesieniem odwołania – postępowaniem prowadzonym przed organem drugiej instancji, natomiast na mocy art. 144 Kpa do zażaleń „mają odpowiednie zastosowania przepisy dotyczące odwołań”. Pogląd ten dotyczyć może również postępowania dotyczącego ponownego rozpatrzenia sprawy przed ministrem i samorządowym kolegium odwoławczym (art. 127 § 3 Kpa)²⁹ czy też rozpatrzenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania (art. 59 § 32 Kpa)³⁰. Ponadto należy uznać, że wniesienie odwołania – inicjujące postępowanie przed organem wyższej instancji, które jest składane za pośrednictwem organu wydającego decyzję (art. 129 § 1 Kpa), winno być wniesione już w języku urzędowym – czyli w języku polskim.

Należy przy tym wskazać, że okoliczności, w których istnieje możliwość stosowania języka pomocniczego odnoszą się wyłącznie do sfery aktywności podmiotu zwracającego się do organu gminy. Tym samym nie mogą być podejmowane czynności w języku pomocniczym inicjonowane przez organy gminy, nawet w sytuacji, kiedy organ gminy ma wiedzę, że będą one adresowane do osoby zaliczanej do mniejszości narodowej lub etnicznej i posługującej się językiem pomocniczym. Dopiero reakcja adresata czynności podejmowanych przez organ gminy, podczas której zostanie wskazane, że ów adresat zaliczany jest do mniejszości narodowej i przysługuje mu prawo do posługiwania się językiem pomocniczym, wywołuje dalsze czynności organu gminy z użyciem języka pomocniczego.

5. Planowana nowelizacja u.o.m.n.i.e dotycząca języka pomocniczego

Na marginesie należy dodać, że podczas prac legislacyjnych Sejmu VII kadencji w 2015 r. była planowana nowelizacja u.o.m.n.i.e., również w części odnoszącej się do języka pomocniczego. Według planowanych

²⁸ A. Skórza, *op. cit.*, s. 419

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Zob. wyrok WSA w Łodzi z dnia 5 września 2017 r., I SA/Łd 454/17 (publ. Legalis nr 1668966), w którym utrzymując postanowienie SKO, zaaprobowano tezę, że w postępowaniu toczącym się przed organem odwoławczym organ ten jest obowiązany do posługiwania się językiem urzędowym – językiem polskim, co oznacza, że fakt słabej znajomości języka polskiego nie może być uzasadnieniem braku winy w uchybieniu terminowi do wniesienia przedmiotowego odwołania. Podobnie wyrok WSA w Łodzi z dnia 5 września 2017 r., I SA/Łd 454/17 (publ. Legalis nr 1673143).

zmian język pomocniczy mógł być używany także przed organami powiatu (a nie tylko przed organami gminy). Z kolei Urzędowy Rejestr Gmin zostałby zastąpiony Urzędowym Rejestrem Gmin i Powiatów. Radzie powiatu natomiast przysługiwałyby uprawnienia analogiczne do posiadanych przez radę gminy dotyczących wpisu powiatu do Rejestru. W nowelizacji sprecyzowano możliwość wydawania zaświadczeń w języku pomocniczym poprzez dodanie następującego sformułowania: „[...] uzyskiwania, na wyraźny wniosek, dwujęzycznych zaświadczeń sporządzonych w języku urzędowym i w języku pomocniczym, przy czym tekst w języku pomocniczym umieszcza się pod tekstem w języku urzędowym.” Ponadto dodano nowe rozwiązania odnoszące się do używania języka pomocniczego: „na zasadach określonych w ustawie, prawo do używania języka pomocniczego dopuszczonego na obszarze gmin lub powiatów wpisanych do Urzędowego Rejestru przysługuje obywatelom innych państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym”³¹. Powyższa zmiana została uzasadniona w następujący sposób: „Wprowadzenie tego przepisu wynika z orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości ówczesnych Wspólnot Europejskich (obecnie TS UE) w sprawach: sprawa 137/84 *Ministère Public (Public Prosecutor’s Office) and Robert Heinrich Maria Mutsch* oraz sprawa C-274/96 *Bickel and Franz v. Italien* wyraźnie wskazujących, że krajowe regulacje prawne w zakresie praw językowych mniejszości nie mogą być wyłączone ze stosowania wobec innych obywateli Wspólnot Europejskich/Unii Europejskiej używających danego języka ze względu na zasadę niedyskryminacji z powodu obywatelstwa”³².

Pozostałe, co istotniejsze, zmiany miały być następującej treści: „W gminach i powiatach wpisanych do Urzędowego Rejestru organy gminy lub powiatu mają prawo do: 1) używania dwujęzycznego papieru firmowego. Dane identyfikacyjne organu w języku pomocniczym umieszczane są na papierze firmowym pod danymi w języku urzędowym; 2) zwracania się do organizacji mniejszości z pismami dwujęzycznymi, sporządzonymi w języku urzędowym i w języku pomocniczym, przy czym tekst w języku pomocniczym umieszcza się pod tekstem w języku urzędowym”³³.

Zmian dokonano również w art. 9 ust. 2 u.o.m.n.i.e. z którego usunięto następujący zwrot: „w których liczba mieszkańców gminy należących do

³¹ Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz niektórych innych ustaw – druk nr 3545 z dnia 10 czerwca 2015 r., Sejm RP VII kadencji: <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3545> (dostęp: 25.08.2018).

³² *Ibidem* (s. 9 uzasadnienia).

³³ *Ibidem*.

mniejszości, której język ma być używany jako język pomocniczy, jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy i”. Jak podano w uzasadnieniu: „W obecnym brzmieniu może powstawać wątpliwość, czy w przypadku, kiedy w gminie wpisanej do Urzędowego Rejestru Gmin, liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości, której język ma być używany jako język pomocniczy, spadnie poniżej 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy, można tego języka używać jako języka pomocniczego. Proponowana zmiana likwiduje tę wątpliwość”³⁴.

Opisana powyżej nowelizacja została zawetowana przez Andrzeja Dudę – Prezydenta RP. Jako podstawę odmowy podpisania ustawy podano m.in. nieoszacowane koszty finansowe związane z planowanymi zmianami³⁵.

8. Zakończenie

Mimo wprowadzenia do polskiego systemu prawnego możliwości stosowania języka pomocniczego przed organami gminy nie wyłącza to definitywnie używania języka urzędowego w relacjach między organem gminy a osobą zaliczaną do mniejszości narodowej. Po pierwsze, art. 9 ust. 1 u.o.m.n.i.e. stanowi, że język pomocniczy „może być używany”, co nie przesądza o bezwzględnej konieczności jego używania. Po drugie, nikt nie może uchylić się od wykonania zgodnego z prawem polecenia lub orzeczenia wydanego w języku urzędowym, jeżeli okoliczności wymagają niezwłocznego jego wykonania, aby mogło osiągnąć swój cel (art. 9 ust. 6 u.o.m.n.i.e.). Tak więc w stanach nagłych, wymagających natychmiastowego działania, dopuszczalne jest niestosowanie języka pomocniczego i wydawanie poleceń lub orzeczeń w języku urzędowym. Ustawodawca nie sprecyzował, na czym owe okoliczności wymuszające natychmiastowe wykonanie polecenia lub orzeczenia mają polegać, pozostawiając przy tym swobodę interpretacji dla organu gminy. Niemniej istotnym przy tym jest konieczność osiągnięcia celu założonego przez organ gminy.

Ponadto wątpliwości rozstrzygane są na podstawie dokumentu sporządzonego w języku urzędowym (art. 9 ust. 7). Również i w tym przypadku ustawodawca pozostawił szerokie pole interpretacyjne odnośnie pojęcia „wątpliwości”. Zapewne odnosi się do sytuacji w której na kanwie kontaktów pomiędzy organem gminy a osobą zaliczaną do mniejszości

³⁴ *Ibidem* (s. 9 uzasadnienia).

³⁵ Szerzej: druk nr 3999 z dnia 26 października 2015 r. wniosek Prezydenta RP o ponowne rozpatrzenie ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz niektórych innych ustaw, <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3999> (dostęp: 25.08.2018).

narodowej dochodzi do rozbieżności, np.: interpretacyjnych, wówczas dokument sporządzony w języku urzędowym będzie stanowić wyznacznik rozstrzygający.

Na zakończenie należy dodać, że wprowadzenie do porządku prawnego przez ustawodawcę ram stosowania języka pomocniczego wyraźnie określa sferę funkcjonowania języka innego aniżeli język urzędowy (polski) w administracji publicznej. Usankcjonowanie języka pomocniczego stanowi bardzo istotny element w kwestii funkcjonowania gminy, w której część mieszkańców przynależy do mniejszości. Niewątpliwie przyczynia się do usprawnienia relacji pomiędzy organem gminy a mieszkańcem gminy należącym do określonej mniejszości. Jednakże należy mieć przy tym na uwadze, że wprowadzenie instytucji języka pomocniczego w relacjach z organem gminy nie wyklucza stosowania innych rozwiązań. Tytułem przykładu należy wskazać na treść art. 69 § 2 Kpa, stanowiący, że w protokołach przesłuchania osoby, która złożyła zeznanie w języku obcym, należy podać w przekładzie na język polski treść złożonego zeznania oraz wskazać osobę i adres tłumacza, który dokonał przekładu; tłumacz ten powinien podpisać protokół przesłuchania³⁶. Biorąc pod uwagę liczbę gmin, w których zdecydowano się wprowadzić język pomocniczy nie należy obawiać się zbytnej ekspansji mniejszości narodowych i etnicznych, która budziłaby obawy odnośnie pozycji języka urzędowego, czyli języka polskiego, na poziomie podstawowej jednostki samorządowej.

Bibliografia

Akty prawne

Kodeks postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r. – t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1257 ze zm.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.

Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych sporządzona w Strassburgu w dniu 1 lutego 1995 r. – Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy – Dz.U. Nr 102, poz. 856.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie dyplomów, zaświadczeń lub certyfikatów potwierdzających znajomość języka pomocniczego – Dz.U. Nr 119, poz. 1013.

Ustawa o języku polskim z dnia 7 października 1999 r. – t.j.: Dz.U. Nr 43, poz. 2245 ze zm.

³⁶ Na marginesie należy wskazać, że zgodnie z wyrokiem NSA w Warszawie z dnia 17 sierpnia 1999 r., sygn. akt V SA 89/99 „postępowanie administracyjne, w którym bierze udział cudzoziemiec, winno się toczyć w języku, którym władza w sposób dostateczny dla przedstawienia faktów i okoliczności, które mogą stanowić o jego sytuacji prawnej” (publ. LEX nr 49870).

Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 r. – t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 823.

Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. – t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1875.

Orzecznictwo

Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 maja 1997 r., sygn. akt W 7/96.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 17 sierpnia 1999 r., sygn. akt V SA 89/99, LEX nr 49870.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 9 lutego 2001 r., sygn. akt III SA 2339/99, LEX nr 50371.

Wyrok NSA z dnia 11 lipca 2001 r., sygn. akt V SA 3738/00, LEX nr 51274.

Wyrok NSA z dnia 6 września 2001 r., sygn. akt V SA 165/01, LEX nr 51270.

Wyrok NSA w wyroku z dnia 10 stycznia 2012 r., sygn. akt I OSK 1563/11, LEX nr 1107463.

Wyrok NSA z dnia 20 września 2013 r., sygn. akt II OSK 975/14, CBOSA.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 stycznia 2004 r., sygn. akt III SA 2719/02, LEX nr 103323.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2006 r., sygn. akt V SA/Wa 1558/05, LEX nr 220903.

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2011 r., I SA/Łd 40/10, Legalis nr 383321.

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 14 kwietnia 2011 r., I SA/Łd 41/10, Legalis nr 383322.

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 5 września 2017 r., I SA/Łd 454/17, Legalis nr 1668966.

Wyrok WSA w Łodzi z dnia 5 września 2017 r., I SA/Łd 454/17, Legalis nr 1673143.

Opracowania

Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks postępowania administracyjnego – komentarz*, Warszawa 2009.

Baranowska G., *Uregulowania prawne dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce*, „Przegląd Zachodni” 2013, nr 3.

Czarnecki P., *Ustawa o języku polskim – komentarz*, Warszawa 2014.

Czykwin E., *Mniejszości narodowe i etniczne a samorząd (w świetle ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym)*, „Administracja Publiczna” 2010, nr 2 (16).

Dudra S., Nitschke B., *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce po II wojnie światowej: wybrane elementy polityki państwa*, Kraków 2010.

Janusz G., *Używanie w Polsce języka mniejszości narodowych w stosunkach urzędowych. Gwarancje prawne i ich realizacja*, [w:] *Pro scientia et disciplina. Księga jubileuszowa z okazji 50-lecia Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS*, red. H. Groszyk, J. Kostrubiec, M. Grochowski, Warszawa 2009.

Kmieciak Z., *Charakter prawny zaświadczenia a możliwość ustalania i weryfikacji jego treści*, „Państwo i Prawo” 2004, nr 10.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – komentarz art. 1–29, red. J. Trzeciński, M. Wiązek, Warszawa 2016.

Kubaj K., [w:] *Konstytucja RP – komentarz*, t. 1: *art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.

Kurzępa E., *Sytuacja administracyjnoprawna mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, Toruń 2009.

Łaszczycza G., *Akta sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, Warszawa 2014, publ./LEX.

Materiały Rzecznika Praw Obywatelskich. Konferencja naukowa: Prawa mniejszości narodowych i etnicznych w praktyce, Warszawa 2007.

- Między ideologią a socjotechniką. Kwestia mniejszości narodowych w działalności władz komunistycznych – doświadczenie polskie i środkowoeuropejskie*, red. M. Semczyszyn, J. Syrnyk, Warszawa–Szczecin–Wrocław 2014.
- Mniejszości narodowe i etniczne w procesach transformacji oraz integracji*, red. E. Michalik, H. Chałupczak, Lublin 2006.
- Mniejszości narodowe: problemy ustrojowo-prawne: materiały VII Konferencji historyków państwa i prawa, Łagów, 8–11 lipca 2004*, red. P. Jurek, Wrocław 2005.
- Mostowik P., Żukowski W., *Ustawa o języku polskim – komentarz*, Warszawa 2011.
- Plewko J., *Mniejszości narodowe i etniczne oraz społeczności języka regionalnego a samorząd terytorialny w Polsce*, Lubin 2009.
- Senft S., Trzcielińska-Polus A., *Colloquium Opole 2006: mniejszości narodowe i etniczne w Polsce, Niemczech i Republice Czeskiej – tożsamość i perspektywy w jednoczącej się Europie*, Opole 2007.
- Skóra A., *Wniesienie podania w języku mniejszości narodowej do organu administracji publicznej*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2005, t. 14.
- Wierzbicki A., *Mniejszości i etniczne w Polsce. Status prawno-konstytucyjny, [w:] Porządek konstytucyjny w Polsce*, red. W. Jakubowski, T. Słomka, Warszawa 2008.

Strony internetowe

- <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query> (w tekście CBOSA) (dostęp: 25.08.2018).
- <http://mniejszosci.narodowe.mac.gov.pl/mne/rejestry/urzedowy-rejestr-gmin/6884,Urzedowy-Rejestr-Gmin-w-ktorych-jest-uzywany-jezyk-pomocniczy.html> (dostęp: 25.08.2018).
- <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3545> (dostęp: 25.08.2018).
- <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3999> (dostęp: 25.08.2018).

A FEW COMMENTS ON THE AUXILIARY LANGUAGE IN THE LIGHT OF THE ACT ON NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES AND REGIONAL LANGUAGES

Abstract: In accordance with the Act of 6 January 2005 on national and ethnic minorities and regional languages, the so-called auxiliary language was introduced into the Polish legal order. It involves a situation when it is used by a national or ethnic minority in a municipality where they constitute a minimum of 20% of the total population. Then there is the legal possibility of using the minority language on equal terms with the official language, that is the Polish language, before the municipal authorities. This paper presents and describes issues related to the rules of introducing an auxiliary language and situations when it can be used. The existing legislative shortcomings in the form of using phrases that are ill-defined or cause problems of interpretation are pointed out. The auxiliary language, although it can currently be used only in 33 municipalities, is an important element in the functioning of national and ethnic minorities in Poland, as well as is very useful in the relations between the municipality and the residents (belonging to the minority).

Keywords: NATIONAL MINORITIES, ETHNIC MINORITIES, AUXILIARY LANGUAGE, MUNICIPAL AUTHORITIES, COMMUNE